

VERONMAKSAJAIN KESKUSLIITTO RY
Kalevankatu 4
00100 HELSINKI

LAUSUNTO
9.1.2023

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE KAIVOSMINERAALI- VEROA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI (HE 281/2022)

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kaivosmineraaliverolaki sekä muutettavaksi valmisteverotuslakia ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia uuden kaivosmineraaliverolain edellyttämiltä osin.

Sääntelyn tarkoitus

Uusiutumattomien luonnonvarojen hyödyntämisestä ja käytöstä voidaan kerätä korvausta veroina. Ehdotetun kaivosmineraaliveron tarkoituksena onkin ottaa huomioon kaivosmineraalien luonne uusiutumattomina luonnonvaroina ja ohjata yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus niiden käytöstä. Kaivostoiminta synnyttää myös negatiivisia ulkoisvaikutuksia esimerkiksi matkailuun, paikallisten asukkaiden elämään ja luonnon monimuotoisuuteen. Kaivostoimintaan kohdistuvalle verolle on siten ymmärrettävät perusteet. Erityiskorvaus yhteiskunnalle ja sijaintikunnalle "kansallisomaisuuden" hyödyntämisestä voi parantaa myös kaivostoiminnan hyväksyttävyyttä. Sääntely myös estäisi sen, ettei hyöty luonnonvaroihimme kuuluvien kaivosmineraalien käytöstä ilman kohtuullista korvausta valu Suomen ulkopuolelle.

Kaivosmineraaleihin kohdistuvassa verossa olisi kyse uudesta, muun verotuksen lisäksi tulevasta verosta. Kaivosmineraaliveron tarkoituksena ei ole hyvittää mahdollisia ympäristövahinkoja. Kaivostoiminnan aiheuttama ympäristön pilaantumisen vaara kompensoimaan on valmisteilla erillinen ympäristövahinkomaksu. Lisäksi kaivosalueen varaajien maksettavaksi valmistellaan veronluonteista varausmaksua, jonka tarkoituksena on ehkäistä ylisuurten varausalueiden tekemistä. Näiden muiden maksujen tarkoitus eroaa kuitenkin kaivomineraaliveron tavoitteista.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää kannatettavana erillisen kaivosmineraaliveron käyttöönottoa korvauksena Suomessa sijaitsevien, uusiutumattomien luonnonvarojen hyödyntämisestä kaivostoiminnassa.

Yleinen kuvaus sääntelystä

Ehdotettu kaivosmineraalivero olisi luonteeltaan rojaltityyppinen suoritus, joka ei perustuisi toiminnan tulokseen. Veropohjaan luettaisiin kaikki Suomessa louhittu, kaivoslaissa tarkoitettu kaivosmineraali, poislukien kullanhuuhtonassa löydetty

kaivosmineraalit. Veron perusteet määräytyisivät kuitenkin metallimalmien ja kaivosmineraalien osalta eri tavoin.

Kaivosmineraaliveroon liittyvä verovelvollisuus olisi sillä, joka on louhinut kaivosmineraalin ja jonka toiminta edellyttää kaivoslainsäädännössä tarkoitettua lupaa kaivostoiminnan harjoittamiseen. Verovelvollisuus ei kuitenkaan olisi riippuvainen siitä, onko lupaa tosiasiallisesti haettu. Verovelvollisuus siirtyisi luvan mukana, jos lupa luovutettaisiin toisella toimijalle.

Kaivosmineraalien verotukseen sovellettaisiin pääosin valmisteverotuksen ja oma-aloitteisten verojen menettelysäännöksiä. Toimijoiden tulisi näin ollen rekisteröityä verovelvollisiksi sekä antaa veroilmoitus ja suorittaa vero oma-aloitteisesti kultakin verokaudelta (kalenterivuosi). Kaivosveron tuotto ehdotetaan jaettavaksi kaivoksen sijaintikunnalle ja valtiolle suhteessa 60-40.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää esitettyä sääntelytapaa perusteltuna sekä sopivana veron oma-aloitteiseen ja summaariseen luonteeseen nähden.

Uuden veron vaikutusarviointi ja jatkokehittely

Rojaltityyppinen kaivosmineraalivero on valmisteveron kaltainen vero. Koska kyseessä on jokseenkin uudentyyppinen vero Suomessa, sen vaikutuksia on syytä seurata tarkasti heti alusta alkaen. Esityksessä onkin todettu, että verotusta toimeenpanevalle Verohallinnolle on varattava riittävät resurssit muutosten vaikutusten seurantaan ja verotuksen oikeellisuuden valvontaan.

Rojaltit tyypillisesti vääristävät investointipäätöksiä eivätkä kohdistu yrityksiin niiden saaman liiketoimintahyödyn mukaisesti. Toisaalta nettotulon verotuksen perustuva verotusmalli olisi nyt ehdotettua monimutkaisempi ja hallinnollisesti raskas sekä edellyttäisi huomattavasti pidempää valmistelua. Verokertymä olisi arviolta myös epätasaisempi ja alttiimpi yritysten aggressiiviselle verosuunnittelulle. Nyt ehdotetun kaltainen, suhteellisen matala rojaltityyppinen vero lienee sopiva keino aloittaa korvauksen kerääminen yhteiskunnalle kaivosmineraalien käytöstä erityisesti tilanteessa, jossa vero halutaan käyttöön nopealla valmistelulla. Sen vääristävä vaikutus yritysten investointi- ja tuotantopäätöksiin on arvioitu esityksen perusteluissa vähäiseksi kaivosveron toteuttamisvaihtoehtoja arvioineen TEAS-hankkeen simulointeihin ja niiden tuloksiin perustuen. Rojaltinluonteiset verot ovat myös kansainvälisesti vertaillen tyypillinen tapa kerätä verotuottoja kaivostoiminnasta. Tarpeen mukaan ehdotettua mallia voitaisiin jatkossa kehittää osittain nettotuloon kohdistuvan veron suuntaan, jolloin taloudelliseen toimintaan mahdollisesti aiheutuvat vääristymät pienenevät.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää ehdotettua veromallia esityksen perusteluihin nähden hyväksyttävänä. Tarpeen mukaan mallia tulee jatkossa kehittää osittain nettotulon verotuksen suuntaan.